

ЕКОЛОГИЯ 200 години природозащитно дело в Европа

През 2019 г. се навършват 200 г. от началото на природозащитното дело в Европа.

За първи организиран призив за Защита на природата в Европа се считат публикациите на двама германски природоизследователи.

През 1819 г. германският учен природоизследовател Александър фон Хумболд за първи път употребява понятието "Природен паметник", с което призовава определени кътчета от природата да бъдат защитени от бързо развиващата се цивилизация. Това понятие се използва през 1874 г. и в публикации на германския учен Швайнфур.

Двамата германски учени са използвали понятието "Природен паметник" като са му отдавали същия смисъл и значение, което в днешно време отдаваме на понятието "Защитени територии". Те призовават чрез създаването на "Природни паметници" за запазване на най-ценни за науката и поколенията кътчета от природата, за регулиране и възпроизводство на природните ресурси, за запазване хармонията в околната среда.

Тези двама германски учени се считат за родоначалници на движението за Защита на природата, като са виждали неизбежен конфликт между напредъка на цивилизацията и изчерпването на природните ресурси, като са търсили методи за съгласуване напредъка на народите с разумното ползване на природата и набелязване на мерки за възпроизводство на природните ресурси. Защитата се разпростира върху ценни, с научно или стопанско значение обекти, ландшафти, представители на флората и фауната.

Първите грижи за запазване на природата в България се полагат веднага след Освобождението от османско иго. Те са предизвикани от прекомерното използване на природните ресурси, изсичането и опожаряването на големи горски площи за превръщането им в земеделски територии или паша на добитък, от промените в естествения воден отток на реките и пресушаването на планински езера, в интерес на стопански дейности. Особена грижа предизвиква прекомерното ползване на дивеча и рибното богатство в реките и крайбрежните морски води.

Само пет години след Освобождението, през 1883 г. са приети първият Закон за горите и Законът за рибарството. През 1886 г. е приет и Законът за лова. Трябва дебело да се подчертае, че в основата на тези закони е заложена идеята за Защитата на природата.

Още преди повече от век представители на интелигенцията, почти всички получили образование в различни европейски страни, се обединяват за решителни действия за Защита на природата - и в частност за създаването на отделни "природни паметници". Както и, от друга страна, в необходимостта от организирана съпротива срещу увреждането на околната среда.

В България за един от първите радетели на идеята за Защита на природата се смята ботаникът акад. д-р Стефан Петков. В списание "Природа", книжка 10 от 1894 г., той публикува статия на тема "Влияние на лесовете върху климата и почвата". През целия си живот този виден наш учен работи упорито за Защита на родната природа и чрез словото си и в печата е пропагандирал природозащитното дело.

През 1911 г. Тодор Иванчев в списание "Лесовъдска мисъл" повдига въпроса за запазване на отделни кътове в страната като "Природни паметници", по подобие на други европейски страни. В статията си той пише: "Инициативата в тази насока трябва да бъде подета на първо място от дружеството на лесовъдите, тъй като те са най-близко до родната природа и най-добре я познават".

Десетина години след края на Първата световна война природозащитната идея у нас се подема с нова сила. На осмото си общо събрание през 1927 г., Дружеството на лесовъдите избира специален комитет, който да влезе във връзка с ръководствата на Природо-изпитателното дружество, Ботаническото дружество, Геоложкото дружество, Туристическото дружество и Ловната организация, с цел да води преговори за създаване на Съюз за защита на природата.

След продължили една година съгласувателни действия, на 14 май 1929 г. представители, излъчени от тези организации, се събират на общо събрание, състояло се в Дома на Българските лесовъди на ул.

"Драгоман" №58-1, и обявяват създаването на Съюз за защита на родната природа. Напълно заслужено и с всеобщо признание за председател е избран проф. д-р Стефан Петков.

Организирано и с все по-голяма настойчивост се поставя пред държавните органи въпросът за създаването на "Природни паметници". За такива са сочени уникални за европейския континент по вид и възраст горски насаждения, геоложки образувания и впечатляващи ландшафти.

Лесовъдът Тодор Димитров, с отлична аргументация и най-голяма настойчивост, поставя този въпрос пред Министерството на земеделието и държавните имоти, в структурата на което е било и горското стопанство. Министерството проявява пълно разбиране за необходимостта от специални грижи за опазването на отделни редки по съдържанието си, но ценни горски насаждения и природни забележителности.

По настояване на Съюза за защита на природата и със съдействието на началника на отделението по горите Тодор Куманов, министърът на земеделието и държавните имоти е утвърдил протокола на Постоянния горски съвет от 27.02.1933 г., което е достатъчна предпоставка на 29 юни 1933 г. да бъде обявен първият в България природен резерват, с първоначално наименование "Горна Еленица - Силкусия". Намира се в Странджа планина, на левия долинен склон на р. Велека, между селата Българи и Кости, на територията на горско стопанство Кости, при средна надморска височина 165 метра. В него са съхранени вековни гори с няколко вида дъб, източен бук и други ценни за дендрологията и ботаниката представители на растителния свят. Три години по-късно, през 1936 г. "Горна Еленица" отпада от името на резервата и по-нататък той продължава да съществува само като "Силкусия".

Само един ден след обявяването на резервата "Силкусия", на 30 юни 1933 г. е издадена заповедта за обявяването на резервата "Парангалица" в Рила планина, с цел съхранението на уникални за европейския континент гори от смърч и обикновена ела, с изключително големи запаси до 1500 куб.м. на хектар.

Малко по-късно, през същата 1933 г. са обявени резерватите "Баюви дупки", "Малка Джинджерица" и "Сегмент тепе" в Пирин планина, с цел съхранението на изключително ценни, представителни вековни гори от бяла и черна мура.

На 28 септември 1933 г. Министерството на земеделието и държавните имоти е разпоредило на бургаския районен горски инспектор да постави под специална охрана двата бряга на р. Ропотамо, която по своя характер е може би единствена в Европа. Дървесните, храстовите и тревисти растителни видове представляват интерес за науката. Красивият пейзаж на речната долина привлича все по-голям брой туристи и любители на природата.

На 27 октомври 1934 г. е създаден първият на Балканския полуостров Национален парк "Витоша". Обявени са и намиращите се в територията на парка резервати "Бистришко бранище" и "Торфено бранище". Две години по-късно, през 1936 г. паркът е прекатегоризиран в "Народен". Това е станало по предложение на Съюза за защита на природата, поради това, че в националните паркове цялата територия и всичко в нея е единствено държавна собственост, и не се допуска никаква стопанска дейност.

"Народни паркове" са обявявани и съществували и в други европейски държави през първата половина на XX век, като Полша и др.

С окръжно разпореждане от 29 ноември 1935 г., Министерството на земеделието и държавните имоти е наредило на началниците на секциите по залесяването и борбата с пороищата да поставят под особена закрила, освен Природните паметници, и естествената природна среда, в която се намират историческите места "Оборище", "Бузлуджа", "Шипка", "Вола и Околчица".

Съюзът за защита на природата, заедно с отделението по горите към Министерството на земеделието и държавните имоти, води борба за утвърждаване на специален Закон за защита на природата. След многократни отклонявания на изготвения проект, едва на 15.03.1936 г. е утвърден този закон в България. Една година по-късно е утвърден и Правилникът за приложението на Закона. Тези два документа представляват сериозен успех на природозащитното движение у нас. Те съдействат за активизиране и разширяване на това движение, и за подобряване пропагандата за Защитата на природата.

В разгара на Втората световна война, през 1943 г. със заповед на Министерството на земеделието и държавните имоти е обявен Народен парк "Златни пясъци". Лесовъди от отделението по горите в това

министерство извършват достойна за уважение настоятелна работа по създаването на тази защитена територия. Те са виждали угрозата за природната среда, намираща се около най-известния и посещаван по онова време български морски курорт, разположен северно от гр. Варна.

Горската екосистема в защитената територия е изключително ценна, заради състава и видовото разнообразие от дървесна и храстова растителност, както и заради наличието на 50 вида пойни и грабливи птици. В ниските части на парка горите имат лонгозен характер.

В защитената територия се намират исторически и духовни забележителности, между които най-голяма известност и привлекателност има "Аладжа манастир".

С това завършва първият период от Природозащитното дело в България. Следващият започва с най-кръвопролитната, най-ужасната Втора световна война, погубила милиони невинни хора. След нея започна бурно, много често безконтролно развитие на индустрията, която унищожи хилядолетни природни, исторически и духовни забележителности.

Георги ПЕТРУШЕВ

ИЗ ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ Добрич

Честит празник на детската приказка!

По случай 2 април - Международния ден на детската книга, в залата на "ХобиСклуб" сестричките Ирника и Пагане Антонови от Севлиево изиграха част от пиесата "Вълкът и седемте козлета". В ролята на вълка бе дегизиран самият председател на организацията. Музикалното оформление от песента на Мими Иванова и Развигор Попов прозвуча от МР-тройката на Михаил Панчев. Нежните гласчета на "козлетата" върнаха присъстващите в далечните детски години, а гладният вълк бе прогонен от бурните аплодисменти на зрителите.

Мили деца, пожелаваме Ви много радост, щастливо детство и още много много подобни представления.

Иван ТОДОРОВ

Силистра

Изнесен семинар

На 25 март, денят, в който Православната църква чества един от най-светлите празници Благовещение,

Управителният съвет на РО - Силистра организира изнесен семинар в бистро "The house" в гр. Дулово. В програмата бяха включени няколко теми и проведено кулинарно състезание, в което взеха участие съюзни членове от ТО - Силистра и ТО - Дулово. Мероприятието започна с поздравление по случай светлия празник от председателя на РО - Силистра, г-жа Петранка Стоянова, и продължи с темите на обучение:

- Информация за заболяването "Диабетна ретинопатия";
- Информация за Закона за хората с увреждания;
- Информация за Закона за личната помощ и Наредбата за медицинската експертиза.

След разглеждане на темите беше проведено кулинарно състезание "Най-добър майстор кулинар". Най-добре представилите се Здравка Георгиева, Райка Колева и Иванка Филипова получиха награди. Мероприятието продължи със скромна почерпка и пожелания за съвместна творческа дейност.

Петранка СТОЯНОВА

ОБЩЕСТВО Втори в ЕС по добри практики при наемането на младежи с увреждания

Иван КАРАСТОЯНОВ

В слънчевото утро на 23 март 2019 г. пристъпвах бавно към групичката от хора до бюрата, разположени между двете двойни врати, през които се влизаше в конферентната зала на бляскавия хотел. В леко сумрачното пространство цареше обичайният за този тип събирания лек безпорядък. Двама души взимаха подписи от малкото участници, появили се по-рано, и им връчваха табелки с имената им и папки с материали. Две-три момичета разпъваха и разполагаха наоколо преносими рекламни табла за започващата среща с международно участие. Тъй като изпитвах някакви затруднения, спътникът ми се втурна да им помогне. Други хора стояха леко встрани и разговаряха тихо помежду си. До ушите ми достигаха отделни фрази на румънски, английски, италиански... Аз мълчах. Съвсем скоро щях да заговоря на английски пред същите тези и още много други хора. Всъщност, това бе основната причина да се намирам на това място. От мен се очакваше да представя добрите практики на фирмата, в която работя, във връзка с наемането на млади хора с увреждания. Нещо повече, трябваше да го сторя по такъв начин, че да убедя присъстващите гости да дадат своя глас за българското дружество в заключителния етап на едно дружелюбно съревнование, в което истинските победители бяха самите хора с увреждания.

Досущ като на филмова лента, в съзнанието ми изплуваха образи на изминатия път дотук. Всичко започна в средата на януари, когато моя позната ми спомена за предстоящото събитие. Крайният срок за изпращане на документите за участие в състезанието бе 31 януари 2019 г. Около седмица преди настъпването на тази дата мимоходом обсъдих възможността с оперативния директор на дружеството. Тя ми гласува пълно доверие и така, ден преди крайния срок, попълних и изпратих бланката за участие. На следващия ден получих съобщение от организаторите, в което ми благодаряха за проявения интерес и включването в надпреварата. Нямах големи очаквания, но, като всеки човек, таях надежда нещо добро да се случи. Три седмици по-късно, на 20 февруари, получих ново съобщение. С леко вълнение го отворих и зачетох написаното. След обичайните приветствия и ласкави думи, организаторите ми съобщаваха, че за участие били изпратили документи над 30 организации от цяла Европа. Жури било разгледало кандидатурите и избрало трите най-добри. Българската била една от тях. Поради това имали огромното удоволствие да ме поканят да присъствам на конференцията.

Предоставяли ми точно десет минути, както и на другите две организации, в които да разкажа за добрите практики на фирмата. Съвсем естествено, пулсът ми се ускори от обзелата ме радост.

Последваха още няколко уточнителни съобщения.

Сутринта на 22 март, придружаван от мой колега, потеглихме със служебен автомобил от София за Русе. Пътьом спряхме в градчета като Павликени и Бяла, които бях виждал само като малки точки на картата в часовете по география. Залезът ни хвана на Дунав мост, където, след заплащането на такса в размер на 4 лева, чакахме вечерната смяна на служителите от гранична полиция, за да преминем в северната ни съседка. След проверката на документите спряхме на първата бензиностанция и закупахме седмична винетка за сума, равняваща се на 3 евро. В оставащите около 60 км до Букурещ преминахме близо дузина кръгови, разположени през 2-3 километра. Около 9 вечерта се добрахме до хотела в центъра на града. Фоайето му беше просто огромно, с размерите на автогара, добре осветено и изпъстрено с всевъзможни растителни и изкуствени украси. След кратък престой на една от рецепциите, хванахме асансьор за петия етаж, на който се намираха запазените и заплатени от организаторите за мен и колегата стаи.

Обзавеждането на помещенията по нищо не отстъпваше на блясъка на фоайето на хотела. Банята разполагаше с просторна душ-кабина в десния край, вана – в левия, а между тях се дилеше, пишно накичената с хавлии и всякакви почистващи и разкрасяващи продукти, мивка с широко огледало. Плъзгащите се врати на трикрилният гардероб бяха огледални, а зад средната от тях се намираше разтегаема дъска за гладене, с окачена на стената като домофон ютия. Над малкия хладилник, преливащ от всевъзможни напитки, имаше дори машина за кафе с няколко капсули, термокана, както и друга кана с вградена цедка за направата на чай. За всички тези глезотии, обаче, при настаняването ни бяха запорили сума, равняваща се на около 50 евро на стая. Тъй като няхаме осигурена вечеря, предприехме кратка разходка до заведение за бързо хранене, намиращо се на около 50 метра срещу хотела. Там, за по около 7 евро на човек, хапнахме прилично добре, след което се прибрахме по стаите за отдих от дългия път.

"Здравей, Иван! Как си?" Ведрият женски поздрав ме върна в настоящето. Късата опашка от хора пред мен се бе стопила и неусетно се бях озовал до бюрото за регистрация, а до него стоеше **Лоредана**, моя позната румънка от осъществен преди години проект в Лиеж, Белгия. Не се опитах, а вероятно не бих и успял добре да прикрия приятната изненада от неочакваната среща. Отвърнах на поздрава и всеки от двамата ни набързо сподели новости от живота си. После с колегата ми взехме полагащите ни се папки и влязохме в залата.

На метър от вратата стоеше човек от екипа на организаторите, който радушно ни приветства. Оказа се, че това бе служителят, с когото си бях разменял съобщения по електронната поща. Намирахме се в задната част на залата. Пред нас имаше пет дълги реда маси със столове, разделени на две равни половини от пътеката в средата. Тя водеше към ниския подиум отпред. Бързо си избрахме места за сядане на последния ред до пътеката и се заехме да огледаме помещението по-добре. По протежение на дясната, къса стена на залата бяха разположени кабинките за т. нар. едновременен или покриващ превод. Пред тях се бяха скупчили няколко младежи и живо обсъждаха нещо. Явно това бяха преводачите от и на румънски, английски и френски. На всяка от масите имаше еднолитрова стъклена бутилка с минерална вода и стъклена чаша, поставени върху малко, платнено каре в горния десен край. Мислите ми обаче ме теглеха към подиума. В левия му край имаше ниско стъпало, а в десния - полегат наклон за инвалидни колички. По протежение на предния му ръб бяха поставени три маси с микрофони на стойки върху тях. Четири огромни екрана, разположени в две двойки високо на стената зад подиума, щяха да показват презентациите на говорещите. На друг, значително по-малък екран с размерите на плосък домашен телевизор, щеше да се появява речта на говорещите под формата на текст на румънски и английски, въвеждан на момента от двамата служители, седящи пред преносими компютри на първия ред. Това бе само една от многобройните мерки за осигуряване достъпността на конференцията за присъстващите хора с различни по тип и степен увреждания. Друга такава бе старателното облепяне на всички кабели по цялата им дължина с широко тиксо в светъл цвят - ясно различим, на фона на тъмната настилка на пода. По всичко личеше, че екипът на *Европейски форум на инвалидите (ЕФИ)* - неправителствена организация с нестопанска цел, организатор на конференцията - разполагаше с богат опит в тази област.

Постепенно залата се напълни с хора. След почти неизбежното закъснение от около 15 минути,

събитието бе открито. Приветствена реч с времетраене от 7 минути произнесе първо **Даниела Тонч**, председател на Националния съвет за хората с увреждания в Румъния. След нея думата бе предоставена на министъра на труда и социалната политика на Румъния, на когото организаторите бяха отпуснали 10 минути за приветствени слова. Когато от озвучителната уредба се разнесе румънска реч, с колегата ми осъзнахме допуснатия от наша страна малък пропуск. Той своевременно се отправи към задния ляв ъгъл на залата и се върна с малък приемник с чифт слушалки. Устройството бе с формата и размерите на леко издължен диктофон. На лявата му страна имаше плъзгач за регулиране силата на звука, а на дясната - продълговато копче за превключване на двата канала за приемане на сигнал, на английски и на румънски езици. На предния капак се намираше малкото, кръгло копче за включване на устройството, а на задния - щипка за закачане на колан или джоб на риза. Вторият вариант обаче би бил неудобен, поради размерите и теглото на приемника. **Янис Вардакастанис** - председател на *ЕФИ* - също приветства присъстващите в рамките на 7 минути. Последен с тази чест бе удостоен **Траян Врасмас** от *Ренинко* - румънска асоциация на организации на хора с увреждания. С неговата 7-минутна реч бе поставен краят на частта по откриването на конференцията.

Минута-две по-късно пред микрофона застана **Матю Чателин** - член на *Младежкия комитет на ЕФИ*. Неговото 10-минутно слово, представящо накратко дейността им, послужи като своеобразно въведение в темата за младите хора с увреждания на пазара на труда в ЕС.

Щафетата пое **Луминита Калдарас** от *"Инклузън Юрън" ("Включваща Европа")*, която представи различни статистически данни за положението в областта на трудовата заетост в ЕС. От тях стана ясно, че около 72% от европейците в трудоспособна възраст, които нямат увреждане, упражняват някаква форма на постоянна трудова заетост. Целта на ЕС до 2020 г. била този процент да нарасне до 75. При хората с увреждания в трудоспособна възраст, обаче, работещите били значително по-малко и възлизали на около 47%. Статистическите данни сочели също така, че в най-трудно положение се намирали младежите с увреждания, които току-що били завършили своето образование. Поради липсата на опит и редица други причини, те най-често получавали предложения за временна или сезонна заетост, обикновено под формата на нископлатен стаж. Изложението се проточи около 15 минути, отчасти заради леко провлачения изказ на говорителя, плод на някакво увреждане. Представените факти породиха впечатлението, че към момента липсват точни статистически данни за действителното положение.

Следваща на подиума се качи **Никита Санаула** от *Европейски младежки форум* - международна НПО, в която членуват над 100 младежки организации от цяла Европа. Тя представи няколко мерки и механизми на ЕС, насърчаващи и подпомагащи трудовата заетост на младежите с и без увреждания. След нейното 10-минутно изложение организаторите дадоха кратко време за въпроси и отговори. Една дама с увреждане попита Никита какво предлага ЕС за хората като нея, които вече са надхвърлили възрастта, до която човек се счита за млад, а именно 35 години, но все още няма работа. Младата говорителка нямаше как да даде задоволителен отговор на този въпрос, защото не работела за ЕС, а била доброволец, който се стараел да подпомага дейността на младежките организации в ЕС. Непосредствено след това започна и частта, посветена на състезанието за работодатели с добри практики при наемането на младежи с увреждания. Първа говори представителката на *организацията от Австрия* - средна на ръст, русокоса, леко закръглена млада дама с много приятно произношение на английски, в което не личеше дори нотка от майчиния ѝ немски език. Речта ѝ бе подкрепена от професионално подготвена презентация, поднесена гладко и изразително. От която стана ясно, че екип от общо 7 специалисти в различни области подпомагали хора с увреждания в придобиването на подходящи знания и умения, намирането, кандидатстването и дългосрочното заемане на свободно работно място във фирми с различна дейност. През последните няколко години те успели да подкрепят около 220 души да постъпят на работа, като в 60% от случаите назначените продължавали да работят там и до днес. В заключение австрийката посочи три причини, които според нея откроявали тяхната организация – нещо, за което от екипа на ЕФИ бяха помолили предварително.

След кратко ръкопляскане настъпи и моят ред. Десет минути! Тъй кратко време, в което да разкажеш толкова много неща, кое от кое по-важно! Кратка история на фирмата и дейността ѝ. Билбордът от кампанията *"Наемете слеп човек"* на *Съюза на слепите в България*, изиграл ключова роля при запознанството с оперативния директор на дружеството. Личните истории на тримата назначени младежи и работата им във фирмата. Трите отличителни черти - равенство, уважение, повишаване

осведомеността на обществото. Организираните благотворителни събития. Репортажите от местни и национални медии. По минута за всичко, даже по-малко, а трябваше да говоря бавно, за да не създавам проблеми на преводачите. Четиринайсет минути отлетяха като миг! А можех да кажа още толкова много. Дали се спрях на най-важното? Дали подбрах най-подходящите думи? Дали посланието ми достигна до присъстващите? Много скоро щяхме да разберем.

Трети заговори представителят на *фирма от северозападна Германия* - висок, млад мъж с леко увреждане и натрапчив немски акцент, който с доста мънкане представи работата на организацията. Тя представляваше социално предприятие, развиващо 5-6 различни дейности, в които били ангажирани хора с увреждания. Така например, те събирали добре запазени стари книги, които продавали, а с част от парите закупували материали. От тях даровити хора с увреждания изработвали различни продукти, които също се предлагали за продажба. Основната им дейност, обаче, била т. нар. Социална кухня. В нея хора с различни увреждания готвели за детски градини, училища и учреждения. През последните години обучили и наели на работа около 170 души, като един от най-ярките примери бил самият той, издигнал се до ръководен пост. Заключителни думи, ръкопляскания и... край! Жребият бе хвърлен! Човек от екипа на *ЕФИ* обяви прекъсване за освежаващи напитки и подкрепящи закуски, по време на което присъстващите да упражнят правото си на глас за предпочитаната от тях фирма, с раздадените им три бюлетини. С колегата ми побързахме да излезем от залата, за да можем на спокойствие да обсъдим току-що приключилата част от конференцията. Какъв ти покой във фоайе, пълно с хора, зажаждали за кафе и сладкиши?! Грабнахме по чаша топла напитка и заобсъждахме гласно в един тъгъл сред засилващия се шум. Три така различни фирми, с толкова несходни представяния.

"Здравей, Иван." Неусетно до мен се бе озовала австрийката. Поговорихме за дружествата, в които работим, за България и Австрия, за история... Неочаквано към нас се присъедини и представителят на Германия. Двата бързо превключиха на немски, а аз се възползвах от възможността да се измъкна и се върнах в залата.

Събитието продължи с изказване на **Екатерина Врасмас**. Тя разказа за осъществения преди няколко години проект с финансиране от ЕС, в резултат на който няколко организации на и за хора с увреждания се обединили и създали *Ренинко*. По този начин навлязохме в темата за положението на хората с увреждания в Румъния. Речта изразяваше гледната точка на професори и други изследователи на условията на живот на тази социално уязвима група от румънското общество. Отново бяха споделени статистически данни. И тук беше подчертана тяхната недоказана достоверност, поради липсата на нови проучвания.

Следваща пред микрофона застана **Диана Чириаску** - нагледен пример за реализирал се човек с увреждане, търпял дискриминация по три различни причини - че е жена, че изпитва умствени затруднения и че е от ромски произход. Бавно и упорито тя изчете разказа за 39-годишния си живот, започнал в многодетно семейство в малко село и продължил с 18 години в социални домове, приемни семейства и по улиците на Букурещ. Сподели горчивия си опит от многобройните отхвърляния, с напълно измислени извинения при явяване на интервю за работа. Историята ѝ обаче имаше щастлив завършек, поне за момента, защото имала не една, а две работи - по 6 часа дневно във фабрика и по няколко часа два пъти седмично като чистачка в жилищен блок. След нея се изказа и представителка на местна НПО, работила в подкрепа на Диана и много други като нея.

Последна пред микрофона застана директорката на *Агенция по заетостта в Румъния*. Тя започна речта си с това, че щяло да ѝ е много трудно да говори след изложените до момента факти за положението в страната. Все пак, дамата се постара и значително надхвърли отпуснатите ѝ 10 минути, за което 2-3 пъти получи забележка. От речта ѝ стана ясно, че в Румъния също имало действаща програма за насърчаването на работодатели да назначават хора с увреждания. Тя осигурявала трудова заетост за срок от 18 месеца, с трудово възнаграждение, равняващо се на 500 евро. Директорката сподели и за изграждащата се мрежа от ресурсни центрове на областно ниво. Първоначално били включени 8 области, а сега вече били обхванати 20 от общо 24-те териториални единици на страната. Като голям проблем обаче те отчитали, че средствата достигали само до областните центрове, но не и до малките градове, където имало най-голяма нужда от тях. Правителството обаче работело в тази насока. Друг голям проблем бил липсата на точни данни за действителния брой на хората с увреждания в страната, както и за броя на отпадащите от училище деца. Иначе статистиката сочела, че всяка година определен брой хора с увреждания постъпвали на работа, но горе-долу сходен брой се

регистрирали като безработни. От това останах с впечатлението, че тези хора имат работа, докато трае програмата за насърчаване на заетостта - често срещан проблем и в нашата страна.

След речта на директорката на агенцията настъпи и дългоочаквания миг, в който щяха да обявят резултатите от гласуването. За огромно учудване на двамата ни с колегата ми, на трето място бе класирана организацията от Австрия, която, по наше скромно мнение, заслужаваше да спечели. Изненадата ни нарасна още повече, когато нашето дружество бе класирано второ в състезанието. Ние, естествено, се радвахме. По време на почивката дори бяхме стигнали до съгласие, че заслужаваме поне второ място. Неодобрението ни произтичаше от факта, че най-слабо представилият се според нас участник бе провъзгласен за победител. Харесваше ни или не, резултатите бяха такива. Взех почетната грамота, отпечатана цветно на дебела, гланцирана хартия, във формат А2 и А4. Направихме си дузина снимки за спомен. Изслушахме заключителните думи от страна на организаторите, след което се оттеглихме за официален обяд в пространството пред залата.

За пореден път се удивих на настойчивостта, с която на събития с участието на хора със зрителни, слухови, опорно-двигателни, умствени и други увреждания храната се предоставяше на шведска маса на самообслужване. Очевидно екипът на *ЕФИ*, както и на много други западни организации и институции, твърде буквално прилагаше посочената равнопоставеност в *Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания*, чието прилагане отстояваше пред ЕС от името на 80 милиона европейци с трайно намалена работоспособност, още от основаването си през 1996 г. Ако не друго, поне храната бе достатъчно разнообразна и вкусна. Точно в 2 часа след обяд, приятно нахранени и освободили стаите, потеглихме към милата ни татковина, разсъждавайки дали похарчените за състоялата се международна среща пари на европейските данъкоплатци не можеше да се оползотворят по-добре. Въпреки това, бяхме доволни от завоюваното второ място, в съревнование с участвалите 26 дружества от 16 европейски държави. То бе едно красноречиво доказателство, че чисто човешкото отношение и безкористната подкрепа, водещи до промяната дори на само две-три съдби, са не по-малко ценни и заслужаващи широко обществено признание.

ОФТАЛМОЛОГИЯ За пръв път в света - операция за генна терапия на често срещана причина за загуба на зрение

Източник: Ретина Интернешънъл

Превод: Иван КАРАСТОЯНОВ

Изследователи от Оксфорд извършиха първата в света операция за генна терапия, за справяне с основния причинител на възрастово обусловената макулна дегенерация (ВОМД) - най-често срещаната причина за трайна загуба на зрение в Обединеното кралство.

Хирургичната намеса е осъществена в болницата "Джон Ратклиф" от проф. Робърт Макларън - преподавател по офталмология в Оксфордския университет - с подкрепата на Оксфордския биомедицински изследователски център към Националния институт за здравни проучвания. Клиничният опит е бил финансиран от "Джайръскоуп Терапютикс" – разположена в Обединеното кралство фирма, занимаваща се с генетично обусловени терапии за лечението на очни болести. Проф. Макларън заяви: "ВОМД е водещата причина за нелечима слепота в страните от развития свят. Една ранно приложена генна терапия за запазване на зрението на пациенти, които в противен случай

биха ослепели, определено би представлявала огромен пробив, на какъвто се надявам да станем свидетели в най-близко бъдеще."

Възрастово обусловената макулна дегенерация (ВМД) е основната причина за загубата на зрение в Обединеното кралство. Тя засяга около 600 000 души. Сухата форма на ВМД представлява бавно влошаване състоянието на клетките на макулата. Тя причинява дупки или "замазвания" в централното зрение на пациентите, затрудняващи извършването на ежедневни занимания като четенето и разпознаването на лица.

Ако се окаже успешна, терапията би имала благотворно въздействие за запазване способността за водене на независим начин на живот от страна на пациентите, а оттам и върху качеството им на живот като цяло.

Първият човек, претърпял хирургичната намеса, е възрастната Джанет Осборн от Оксфорд. Както при много други хора, страдащи от ВМД, и двете ѝ очи са засегнати, но в лявото око заболяването е в по-напреднал стадий, като централното ѝ зрение е много слабо и мъгляво, а периферното е сравнително добре запазено.

Осемдесетгодишната жена споделя, че ограниченото ѝ зрение силно я затруднявало при извършването на домакинска работа като приготвянето на зеленчуци и шиенето. Тя също така не можела да чете продължително време. Често пъти се затруднявала и при разпознаване лицата на хората.

Тя споделя, че подбудата ѝ да се подложи на опита била възможността да помогне на други хора с ВМД: "Не мислех за себе си, а за другите в моето положение. За себе си се надявам, че зрението ми няма да се влошава повече. Това би било чудесно. Така няма да съм в тежест на семейството ми."

Операцията ѝ е била част от насочени опити, финансирани от "Джайръскоуп Терапютикс" – британска биотехнологична фирма, основана от Синкона и разработваща генни терапии за очни болести като сухата форма на ВМД. Част от работата по полезното приложение на вируса-носител е извършена в Оксфордския университет, с финансиране от Националния институт за здравни проучвания.

Операцията включва хирургично отделяне на ретината и инжектирането на разтвор с вирус под нея. Вирусът съдържа променена поредица от ДНК, която заразява клетките, известни като ретинно-пигментен епител (РПЕ), и поправя генетичен дефект, който причинява ВМД. В най-добрия случай, ако е успешна, генната терапия ще се прилага само веднъж, тъй като се очаква, че резултатите ще бъдат дълготрайни.

Основен фактор при ВМД играе допълващата система - съвкупност от протеини в нашата имунна система, която се бори с бактериите. При макулната дегенерация тези протеини са прекалено дейни и започват да нападат клетките на ретината по сходен начин с този, по който действат спрямо бактериите.

Проф. Макларън обяснява: "Използваме силата на вируса - естествено срещащ се в природата организъм, за да достави ДНК-то в клетките на пациента. Когато вирусът се разгърне в макулната клетка, той освобождава ДНК-то на гена, който клонирахме, и клетката започва да произвежда определен протеин, който според нас може да измени болестта като отстрани възникналото възпаление, причинено от допълващата система. Замисълът на тази генна терапия е да изключи допълващата система на точно определено място в задната част на окото, така че пациентът да не бъде засегнат по друг начин от нея, и се надяваме, че в бъдеще тя ще забави развитието на макулната дегенерация."

Сър Питър Лачман - учен от Кембриджкия университет и ръководител на първите проучвания на допълващата система, довели до създаването на GyoScope Therapeutics, каза: "Сега имаме едно по-добро разбиране за взаимоотношенията между допълващата система и болестта ВМД, което доведе до откритието, че възстановяването на нормалната работа на свръхдейната допълваща система би представлявало възможен терапевтичен подход спрямо сухата форма на ВМД."

Лечението има за цел да задържи развитието на състоянието и да запази зрението, с което пациентите разполагат. Надеждите са, че ако е успешна, в бъдеще генната терапия може да се прилага при пациенти с ранен стадий на ВМД - и по този начин развитието на болестта да се задържи преди зрението им да започне да се влошава.

Проф. Макларън е ръководил първите клинични опити в Оксфорд с генната терапия за редки заболявания - като макулна дегенерация, короидеремия и пигментен ретинит, водещи до слепота.

"Това е бързо развиваща се област - каза проф. Макларън. - Като се има предвид, че сега знаем много

повече за изработването на лечението и действието на вируса при извършването на генна терапия в задната част на окото, както и всички останали програми за генно лечение, които се разработват в момента, надявам се, че ще разполагаме с лечение за хората със сухата форма на ВОМД в рамките на няколко години."

ПОЛЕЗНО Един лесен начин да си направим CV

Стефан ЦВЯТКОВ

Основно изискване при кандидатстване за работа е да имаме добре формулирана автобиография или CV. В него е необходимо да присъстват лични данни като имена, телефонен номер, адрес, както и информация за нашето образование, предишен трудов опит, компютърни, езикови умения и т. н. Доста работодатели вече не изискват изпращането на мотивационни писма, което удвоява значението на CV-то като инструмент, чрез който да представим себе си по най-добрия начин.

В мрежата циркулират множество бланки за CV, под формата на Microsoft Office документи. Голяма част от тях не са удобни за потребителите, които използват екранен четец. Обикновено те представляват таблици със сложна подредба. Информацията за текущата клетка в таблицата не винаги се докладва коректно от говорещия софтуер, в резултат на което можем да изготвим автобиография, която не изглежда добре.

Каква е алтернативата?

Платформата Jobs.bg, която свързва потребителите с потенциални работодатели, освен хилядите обяви за работа, предлага лесен начин да си направим добре изглеждащо CV. Интерфейсът е интуитивен, информацията се попълва чрез падащи менюта и текстови полета. Така, когато използваме екранен четец, винаги знаем какво точно попълваме и шансът да се получи недобре подредено CV е нищожно малък.

За да се възползваме от тази полезна функционалност, необходимо е да си създадем профил в **Jobs.bg** и да се впишем в него.

След като направим това, нужно е да активираме линка "Моето CV". Ще се отвори нова страница, в която се показва таблица с всички наши CV-та (ако имаме такива). Налична е и опция за създаване на ново CV. За да продължим по-нататък, необходимо е да щракнем върху нея.

Ще се отвори друга страница, в която са показани основните раздели на Вашето CV. Те са представени в табличен вид, както следва:

Име, Описание

Лична информация, Тук е необходимо да попълните Вашите основни данни като име, дата на раждане, телефонен номер, адрес и т. н.

Снимка, Добре е да качите такава. Тя ще бъде автоматично поставена в горната част на Вашето CV.

Професионален опит, Тук имате възможност да попълните информация за заемани от Вас длъжности.

Образование, Информация за неговите етапи и институциите, в които сте се обучавали.

Езици, Нива на разбиране, говорене и писане.

Умения, Компютърни и каквито и да било други, които могат да бъдат от полза в работата.

Допълнителни курсове и Сертификати, Всякакъв вид обучения и съответните удостоверителни документи.

Допълнителна информация, Всичко друго, което не влиза в останалите раздели.

Когато активирате линка за даден раздел, формата за попълването му се визуализира под главната таблица с компоненти на CV-то. За да запазите промените, щракнете върху линка "Запиши", преди да преминете към следващия раздел.

След като приключите с попълването на цялата информация, можете да прегледате вече изготвеното CV.

Имате възможност и да го запазите на Вашия компютър като pdf документ, което елиминира необходимостта винаги да използвате платформата Jobs.bg, за да кандидатствате за работа.

РАЗКАЗ НА БРОЯ На попрището жизнено в края

Йордан ХАДЖИЕВ

На жена ми

Така се стекоха обстоятелствата, че беше дошло ред да мра. Не, че го исках, но сърцето, собственото ми сърце заяви, че повече не може да ме търпи, дошло му до гуша от мен. И това думи от най-близкия ти човек, когото си приютил в гърдите си.

Какво толкова съм ти направил бе, едно време се влюбвах, разлюбвах, късаха ме на изпити, не спях по цели нощи и се разбирахме, а сега си живеем живота, не те юркам по Балкана, нямам вече любовници, остана ми едното хапване и сръбване...

- И цигарите. И не пиеш, а се наливаш! Кога лягаш и ставаш?

- Ами кога, както дойде. Не ходя на работа, в пенсия съм, а за пиенето недей да злословиш - издържам!

- Ти да, но аз - не! Повреди ми се клапата, не се ли видиш, че като ходиш, залиташ, за нищо не те бива вече! Увреди и мене, заприличах на тебе, ще взема да те уморя!

- Ама и ти няма да прокопсаш!

- Нали това ти разправям, глупако, ще умориш и двама ни! Отивай на доктор!

Потиснах гордостта си и след седмица разправии с жената се озовах в коридора на поликлиниката.

Тъпа работа, унизителна - само бабички и дядовци. Стана ми чоглаво - какво правя сред тях! На всичко

отгоре една ме попита: "Що тъй си закъсал, не си много стар?". Дочаках да ми се предлагат баби!

Докторицата, джипито ми, макар и минала на попрището жизнено средата, още си струваше. Беше любезна, гънката между гърдите ѝ се виждаше и май съжаляваше, че я посещават повече болни, отколкото здрави. Направи ми комплимент:

- Ти пък за какво си дошъл, изглеждаш много добре!

Разсъблече ме, опипа ме и каза, че още съм атлет. Но като тури слушалките, взе да охка - и този се оказа за боклука!

- Какво е туй сърце, с колко жени си ходил, свири като хармоника! Днешните мъже не ставате за нищо!... Ракия ли пиеш?

- И цигари пуша.

- Няма нужда да ми го казваш. Ще ти дам направление за кардиолог, а той да те праща в Трета градска.

Има да ходиш цяла година разкрячен.

- Защо?

- За да пазиш равновесие.

- "Докторе, вярно ли е, че деветдесет и девет на сто умират при тази операция? - попитал пациентът. - Вярно, но вие ще оживеете. - Защо? - Ами деветдесет и девет вече умряха."

- При твоята вече умира едно на сто, че и по-малко.

- Но ако аз съм това едно, ще бъде сто на сто! - отвърнах.

Попадам все на добри доктори. То, в тия думи има нещо обидно, защото намеква, че има и други.

Вече споменах, че в разправията ми за живота взе участие жена ми - и то така, сякаш ставаше дума за нейния собствен. А съм чувал за бая по-други жени. Когато умря комшията дядо Дечо, инатин беше, една съседка го пожали: "Отърва се горкият!". Баба Магдалена добави: "И нас отърва!". Големият ми приятел доктор Йовчев, диагностикът на града, в час на откровение ми сподели: "Зная, че ми е дошло време да мра, на осемдесет и пет съм, но не виждам от какво". Умря преспокойно, защото в медицинските му книги никъде не пишело, че се умира и от жена. Моята проклетия пък - казвам го, защото у нас така е прието да се нарича собствена жена, беше уловила моя животец с двете си ръце и не го даваше никому - той й принадлежеше! Ние, мъжете, май нехаем за живота си, защото има кой да се грижи за него - до женитбата сме в ръцете на майките, после на съпругите. Опека, попечителство, даже настойничество. Едно време като момчетия що разпити и бой съм изтърпял: "Защо закъсна, по кое време се прибиращ, ходи ли на реката, защо са ти скъсани гащите?". И сега комай е същото: "Къде беше досега, защо се връщаш без гащи?". Последното се подразбира. В онова време една съседка попитала майка ми:

- Защо го биеш толкова?

- Аз кога го бия, Монке, пак го обичам.

Сега, когато прескочих трапа, възроптах у дома:

- Взех много началнически да приказваш, не много любезно, чуват се заплашителни нотки.

- То досега нищо, отсега да видиш! - отвърна.

Та, поведе ме тази моя жена от доктор на доктор, за да ми доказва, че погрешно съм живял - разбирай, че не съм я слушал. Взех да проверява пулса ми, да мери кръвното, купи си и слушалки. Тя има братов син доктор в "Пирогов" - умен, че умен, не ще да се жени. Той я посъветвал да ме заведе при доктор Рахими, бил голям майстор по сърцата. Той това и чака - взе, че ми навря една жица от китката до сърцето. И отсъди на правилен български език:

- Четвърта степен, операция. Нова клапа.

Усмехнат и мил, сякаш ми предлагаше да изпием по една бира.

- Докторе, вярно ли е, че тази четвърта степен е последната?

- Кажете-речи, горе-долу.

Не стига, че дошъл от нейде си, май че от Азия, че се оженил тука и народил дечица, ами научил "кажи-речи", "горе-долу", "абе, мож' ли му хвана края"!

Не ще пари. С присъщия си оптимизъм, тоест лекомислие, реших, че наистина съм му изпуснал края, значи нямам бърза работа, по-добре да поизчакам година-две. И го попитах, може ли това насилие върху сърцето ми да стане по-нататък. Жена ми отсече:

- Сега!

Докторът се съгласи с нея - колкото по-рано, толкова по-добре. Мантрата на докторите: "Защо чакахте досега?!". Ами защото досега си бях здрав! То наистина човек трябва да има биволско здраве, за да тръгне по доктори.

После една, някаква на медицинските науки, половин час ме обръща насам-натам, пак гол до кръста, слуша и протоколира някакво ехо, идещо от дълбините ми, мълчах като безсловесно и накрая реших да се обадя:

- Докторе, аз мисля...

Но тя отсече:

- Запазете мислите за себе си.

Рекох си, ако оцелея, не знам какво ще направя, насмалко да се върна и да посъчувствам на мъжа й, но реших да не й обръщам внимание. Отвън споделих с жена си обидата и на нея й премаля от удоволствие:

- Ами един път някой и на тебе да ти затвори устата!

Не само устата, затвориха ми и очите - беше дошло за циганския лаф "Ще те правим да умираш!".

Постъпиха нечестно - приспаха ме с химикали без вкус и мирис. Единственото, което успях да кажа на

убийците си, беше:

- Извинете, аз недовиждам, но много бих искал да се видим още един път!

Когато ми отворили гърдите, изглежда майсторски го направили, пристигнал пратеник на Арахангел Михаил и още един на Сатаната. Настанили се под масата и започнали разправия за душата ми. Ония отгоре с найлоновите ръкавици режат и кърпят, а двамата душевадци спорят.

- И да е имал прегрешения - започнал небесният, - по сърце беше добър.

- То се видя колко му е доброто!

- И помислите му бяха чисти, добри...

- Толкова добри, че долу непрекъснато му се радвахме!

- Обичаше истината, правдата и я казваше...

- Лъжеше жена си!

- По-скоро премълчаваше по нещо, после се разкайваше.

- И започваше отново!

- Прегрешенията му бяха телесни, от природата на нещата, както би казал Лукреций. Душевно беше извисен, понякога влизаше в черква, имаше хубав глас, пееше народни песни...

- Не вярваше в Бога!

- Още по-малко в Сатаната!

- Ами професията му? Всички адвокати са при нас!

- Той я изостави, всъщност изгониха го, защото не приличаше на адвокат. Отдаде се на словото, което е в начале, а Словото беше у Бога и Бог беше Словото. Йоан, първа глава, първи стих. Вие долу такова произведение нямате!

- Ами съвременната литература и журналистика!

Приказвали, обсъждали, претегляли. По едно време се сетили да проверят дошло ли е времето да ме отнасят, надали ухо - не умира, проклетникът! Душата му излязла на зъбите, ама ги стиска. Родил се селянин - инати се! Ония отгоре пък, вече си изучили занаята, пипат като цигулари, свирят Моцарт, по-напред не са били толкова стиснати, фифти-фифти, сега нула цяло и нещо. Вече привършват, бършат чела - да заминава в реанимацията! Двамината отдолу се помъкнали подир мене - дано им излезе късметът там.

Без малко.

На събуждане взеха да ми се мержелоят два ангела в бяло, женски бяха, единият дебеличък, другият източен, анорексичен. Знаеха български и за нещо ми се караха. Учудиха ме и гласовете им - не бяха ангелски, напротив. Май че нещо им се изежих и те ме набиха. После ме туриха да легна и ме вързаха разпънат на четири. Кой да ти каже, че леглата на онзи свят имали в четирите си края вързанки - съвсем меки и много здрави. Досега не мога да си спомня защо ме биха. Всъщност, малко преувеличавам - само два шамара бяха. Първият беше от по-дебелата ангелица и ми се стори по-учтив, в него имаше нещо педагогическо, приличаше на съвет. Вторият - на високата фърконтиня, ми разтресе мозъка, но аз го приех за сведение, тъй като сегашните упойки, освен обезболяване, имат и философско значение. Тъй или иначе, двете ангеларии заоблачиха малко страната на изгряващото слънце - не бях в Трета градска, а по на изток. Остатъка от нощта прекарах като в черква - на всеки пет минути повтарях: "Моля, отвържете ме!" и на всеки двама и пет получавах в отговор: "Не заслужаваш!". С една дума бях попаднал, ще ми се да кажа, но не смея, на небесни диванета.

На заранта ме пръждосаха и отведнъж ме поеха топли и галювни ръце, заредени с любов. Поеха ме и не ме дадоха никому вече. Показа се, че не съм познавал истински тази толкова добре позната ми жена. Тя ме настани в стая, изпълнена до тавана с късна любов, милост и близост. Тури ме на легло без вързанки, седна до мене и каза:

- Ще живееш!

Ония двамата душелюбци пак се бяха домъкнали, криха се тук-там два дни, а на третия си казаха:

"Тази никога няма да ни го даде, само си губим времето, я по-добре да се махаме". Но на тръгване се обърнаха и ми пошепнаха дружелюбно:

- Пак ще ни паднеш, ще те почакаме, много държим на теб!

Какво стана после ли? Десет дни нищо не ядох, но тя ми туряше в устата зърно от грозде, обелваше ми четвърт праскова, отговаряше на всичките ми въпроси, например къде сме, защо сме тука, нещо ми четеше, разтриваше гърба ми и ходилата, изшурваше ме и колкото пъти се пресегнех, улавяше ръката

ми. Прохождах, увиснал на врата ѝ, приказката ми се връщаше, опомнях се и всеки ден се учудвах защо не съм знаел, че я обичам толкова много. Накрая тя ме натовари в колата и ме заведе у дома. Оправи ми хемоглобина, върна ми загубените килограми, шест месеца ме къпа в банята и всеки ден ме разхождаше из градската градина. Радваше ми се, гордееше се с мене. Додето оня ден срещнах разтревожения ѝ поглед - тя толкова добре ме познава, че чете мислите ми. Какво да правя, като по алеите се движат такива небесни създания! Признавам, че последните дни взеха да ми се въртят в главата разни мисли. Онзи приятел в гърдите ги беше прочел по кръвен път и викна ядосано:

- Пак ли започваш твоите глупости?!

- Нали ти турих нова клапа, нямаш проблем!

- Аз нямам, но ти имаш, и то в акъла! Докога ще ги вършиш тия, имаш ли свестен отговор?

- Имам - защото съм човек, драги. Нямам избор. А ако искаш толкова да знаеш, в крайна сметка виновният за всичко си ти!

РЕКЛАМИРАЙТЕ ПРИ НАС Рекламна тарифа на списание "Зари"

Корици:

Втора корица (1 цвят) – 150 лева.

Втора корица (4 цвята) – 230 лева.

Трета корица (1 цвят) – 150 лева.

Трета корица (4 цвята) – 230 лева.

Четвърта корица (4 цвята) – 300 лева.

Вътрешни страници:

Цяла страница (1 цвят) – 100 лева.

Цяла страница (4 цвята) – 170 лева.

Половин страница (1 цвят) – 70 лева.

Половин страница (4 цвята) – 100 лева.

Четвърт страница (1 цвят) – 40 лева.

Четвърт страница (4 цвята) – 70 лева.

1/8 страница (1 цвят) – 25 лева.

1/8 страница (4 цвята) – 30 лева.

1/16 страница (1 цвят) – 15 лева.

1/16 страница (4 цвята) – 20 лева.

За фиксирано място – плюс 10%.

Цените са без ДДС

Отстъпки:

10% за 3 поредни реклами.

15% за 6 поредни реклами.

25% за 12 поредни реклами.

** Цените са при предоставен готов файл от страна на рекламодателя. За изработване на файл от*

предпечатата на списание "Зари" цената е по допълнително договаряне.

СПОРТ СКЛУ "Изгрев" - Пловдив стартира спортната 2019 г.

На 13 март 2019 г. се проведе редовното годишно отчетно събрание на клуба на пловдивските спортисти с нарушено зрение "Изгрев". Отчетена бе една успешна година - 2018-та наистина беше такава - и се начертаха предстоящите дейности и изяви. Предстоящата регистрация, съгласно новите законови разпоредби, и въвеждането на нови спортни дисциплини са сред предстоящите в най-близко време приоритети.

В 23-тото държавно първенство по канадска борба в Белоградчик, организирано от БФКБ в края на март, нашият клуб се представи от 8 състезатели, завоювали 3 златни, 2 сребърни и 4 бронзови медала, и 3 четвърти места в съответните категории на лява и дясна ръка. Ася Бурова, Кирчо Родопски и Емка Танова взеха златото, по един сребърен медал имат Ася Бурова и Кирчо Родопски, 2 бронзови донесе Хасмик Варданян, а Емка Танова и Венцислав Георгиев - по един. Купата на отборен първенец бе връчена на спортен клуб "Изгрев" - Пловдив, следван в дивизия "Хора с увредено зрение" от състезателите от Варна и Кърджали.

Нашите спортисти използваша хубавото време и съчетаха полезното с приятното – разходката до Белоградчишките скали беше неизбежна.

Един сериозен организационен проблем помрачава бъдещите изяви на нашите състезатели по канадска борба. Съгласно чл. 11, т. 7 от приетия през 2013 г. Устав на клуба, Общото събрание на нашето сдружение взема решение за участие в други организации, т.е. сдружението може да е колективен член и на други юридически лица, освен на Федерацията за спорт на хора със зрителни увреждания. В момента това е Българската федерация по канадска борба, в която имаме 5-годишен лиценз. Обратното би означавало, че добрите ни и талантиливи състезатели, достигнали до европейски и световни спортни форуми, ще трябва да носят медали и купи за други клубове извън ФСХЗУ. Необходимо е да се намери работещо решение това да не се допусне.

Ася БУРОВА
Георги ГЕНОВ

СЪБИТИЕ Честита пролет

"Поздравявам Ви с настъпилата вече пролет и Ви пожелавам да бъдете свежи и весели като цветята, и ведри и с настроение като всички раззеленяващи се растения и дървета." - С тези думи директорът на ЦСРИ "Светлина" в София поздрави потребителите и гостите, присъстващи на

ежегодното тържество по случай настъпването на първа пролет. Водещи на изявата бяха учителките от Центъра Руми Димитрова и Детелина, които бяха избрали доста нетрадиционна и интересна форма на представяне на участващите с поезия и музика потребители на центъра, а именно стихотворната. Читалище "Природа и наука" се огласи от звънкото гласче на 5-годишната чаровница Калина Пенева, която изрецитира стихотворение за калинката с такъв патос, че нямаше човек в залата, който да не се усмихне и да не си повиши настроението. С нейното изпълнение на песничка за пролетта, най-малката участничка предизвика истинско възхищение и бурните аплодисменти на всички. Наскоро започналият да посещава Центъра Александър Любенов поздрави присъстващите със стихотворението "Тя идва да ти каже здравей" на Елисавета Багряна, а младата певица Ваня Димитрова повиши градусата с песни на Мими Иванова и Силвия Кацарова.

Тъй като е стара истина, че пролетта събужда романтични чувства, съвсем подходящо Койчо Коев и Александър Попов изпълниха мелодии за вечното вдъхновение, за любовта, жената и усещанията, които тя събужда у влюбения. Стоян Господинов накара гостите дори да замечтаят за горещо лято и наслада от почивка на море, с изпълнение на хумореската "Кака Пена на море". Петър Нешев ни поднесе свои лирични стихове, които потвърдиха, че пролетта винаги носи настроение и радост. Хумористичната песен на известния народен певец Павел Сираков бе поднесена от Михаил Манков, който много услужливо съпровождаше със своята тамбура и изпълненията на талантилата Виктория Дамянова.

Както е обичайно напоследък да завършват подобни изяви, на финала група "Феникс" се представи с няколко изпълнения от песни, написани от нейния ръководител Георги Холянов.

Освен многобройната публика, изявата на Центъра бе уважена и от представителя на АСП Мария Сидерова.

Димитрина МИХАЙЛОВА

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ! Великден

Когато на Великден тържествено забият камбаните и всички заедно изречем "Христос Воскресе!", навярно ще се запитаме какво не достига на хората да живеят в мир и любов помежду си. Ето един възможен отговор:

"И Исус каза прочее: На какво прилича Божието царство? Прилича на синапено зърно, което човек взе и пося в градината си; и то растеше и стана дърво, та птиците се подслониха под клонките му."

Евангелие от Лука, гл. 14:18.

Посейте и Вие своето плодно зърно!

ВЕЛИКИТЕ ПОСТИ

В разгара на Великите пости, българите различно възприемат тази стара християнска традиция. Някои са убедени в нравственото пречистване чрез въздържание, други следват религиозната мода, трети използват случая да поотслабнат за летните си дрехи. Но мнозинството от нас пренебрегва този полезен обичай.

Постите са основна част от всяка световна религия и често вървят заедно с характерни церемонии и практики. Временният отказ от определени напитки и храни трябва да пречисти тялото и душата, както

и да доведе до състояние на вътрешен покой. Дните, определени за пост, предоставят възможност за молитва и медитация, за засилване на волята.

Думата "*постя*" (на английски *to fast*, на немски *fasten*) произлиза от готската дума "*фастан*", която означава "*задържам, наблюдавам, бдя*". Въпреки общата етимология, дори в рамките на християнския свят са познати съвсем различни практики на постене.

През 325 г. Първият вселенски събор в Никея определя деня, в който ще се празнува Великден - неделята след първото пролетно пълнолуние, като в предшестващите 40 дни да се пости. Всъщност, дните са повече от 40, защото неделите не се броят. Великите пости започват в деня след *Месни Заговезни*. В Римокатолическия свят началото е на т.нар. *Пепеляна сряда*. Протестантската конфесия няма определени дни за постене.

През Средновековието правилата по време на пости били изключително строги: забранена била консумацията на всички месни и млечни продукти, както и яйца, наричани тогава "течно месо". През 1491 г. оковите на религиозния ритуал били поразхлабени от папа Юлий III, който разрешил употребата на олио, кашкавал, мляко. Християните постели, освен в четирите многодневни пости на годината, също и всяка сряда и петък от седмицата. Сряда е денят, в който Христос е бил предаден от Юда, а в петък Спасителят е бил разпнат.

Според Библията, постенето е израз на мъка, покаяние и размисъл, а също помага и за осъзнато и заслужено единение с Господ. Постите се свързват със съсредоточаване върху значимото в живота, а именно: зависимостта на човека от неговия Създател. По този начин близостта с Бога се издига над основните човешки потребности като ядене, грижа за тялото, суета и похот. За християнина постът е преди всичко душевно преживяване.

Всъщност, постите през пролетта са практика, съществуваща още от началото на човешката история. Първоначално отказът от месна храна се налагал, поради изчерпването на хранителните запаси в края на зимата. Освен това, ловуващите племена мъдро преставали да убиват животни пролетно време, когато те встъпвали в размножителния си период.

Някои култури като тибетската изобщо забраняват яденето на месо и до ден днешен. В Непал съществува обичай цели три месеца от февруари до края на април да се яде само топъл компот от сушени круши. Неслучайно там хората не страдат от сърдечни и ставни заболявания, високо кръвно, холестерол и други болести на охолния живот.

От чисто медицинска гледна точка, постенето предлага на тялото прекрасна възможност да намали вредния холестерол, да повиши нивата на полезни вещества (сред които антиоксидантите, фолиевата киселина, Омега-3 мастните киселини, витамините, отговорни за доброто състояние на очите, кожата и косата), да подобри киселинно-алкалния баланс. Същевременно, доброто вътрешно състояние на организма може да се отрази положително и на външността.

Независимо доколко сме религиозни, сега е моментът да постим и, ако не успеем да пречистим душата си, то тялото – със сигурност.

ЦВЕТНИЦА

Цветница – празника на Славата - празнуват както православните християни, така и католици и протестанти. Винаги е в шестата неделя на Великия пост и една седмица преди Възкресение Христово. Хората са склонни да посрещат всекиго с възторг. Навярно това се дължи на желанието да се надяваме. После бързо забравяме възторзите си. Обръщаме гръб - заслужено или не. Всяка година си спомняме първо празника Цветница, деня на "*Осанна!*", после Разпети петък, деня на "*Разни го!*".

Често търсим Спасител, а когато рядко, много рядко дойде, не го разпознаваме. Със сигурност не идва на бял кон.

Иисус дошъл в Йерусалим, яхнал една ослица. Тогава му простили тази неугледа. Защото предния ден възкресил Лазар, брат на две негови спътници. Мълвата за чудото бързо се разнесла и стигнала до столицата на Юдея. Вратите на гордия Йерусалим се отворили пред Идещия с мир, придружен от Апостолите и хиляди следовници. Всички викали "*Осанна*" - ще рече: "*Слава*". Срещали го с маслинови и палмови клонки, които разстинали под нозете на чудотвореца и неговото магаре. Всеки искал да се докосне до бедняшката дреха на онзи, когото не разбрали. Кой не иска като Лазар да живее по-дълго? Шествието продължило по височината на Елеонското възвишение до Храма; Месията

изцерил мнозина, вдигнал недъгави, чудесата преливали.

Цветница - денят, в който Христос е още облажаван. Вече бил наречен Месия, тоест божи посланик, спасител, но в олелията на шумното посрещане никой не чувал кроткото му възражение: *"Не съм дошъл да спасявам всички ви от земните болки, а да спася душите ви!"*. Колцина го чули...? Така е и до днес.

Празник винаги ни е нужен. Църквата благоразумно го е сляла с дохристиянски пролетни чествания на възраждащата се природа. Киченето с върбови клонки символизира палмовите и маслинените от далечните йерусалимски земи.

Цветница, Връбница, Вая, Куклинден в различни части на България - самите имена вече разказват за древни езически обреди, които тук-там още се извършват.

Цветница е празникът на най-много имена, явно любовта към цветята най-често се вплита в наричането на децата ни.

СТРАСТНАТА СЕДМИЦА

Страстната седмица припомня за последните дни на Сина Божий на Земята. Тези дни започват с Осанна, приветстване, благоговееене пред неговата Божествена същност, вяра в неговите способности да лекува и възкресява мъртвите. За да се мине през осъждането, обидите, оскърбленията на Разпети петък, разпването на Кръста. Тия дни подготвят кулминацията на Възкресението.

Можем ли да си представим живота по нашите и средиземноморските земи преди повече от 20 века? На пръв поглед - еднакви страсти: любов, пари, себеутвърждаване, завист, злоба, милост, прошка. Но все пак, колко е голяма разликата!

По времето на Христос човешкият живот виси на една тънка нишка, смъртта, разигравана на живо, е реалност и дори удоволствие. Представления с борби между животни, гладиаторски битки, хищници, убиващи хора, и всичко това, наблюдавано с възторг от хилядогласната тълпа. Кое е задвижило очовечаването в следващите векове? Направила го е една религия - и то след векове на лутане, самозабрава, заблуди, бунтове и помирение. Спасителят, колкото и грешно да е разбран в хилядолетията, най-накрая се е докоснал до сърцата на хората, разпъвани между инстинкта и морала. Днес никой не може да гледа с възторг реална гладиаторска битка, без да бъде обявен за психопат. Но да се върнем към 33-тата година от рождението на Христос. Хората в Йерусалим посрещнали последната седмица от пребиваването на Исус в земния свят. Тя се нарича Велика или Страстна, т.е. Седмица на страданията. Дни, водещи към Възкресението.

Тукашният живот на Спасителя приближавал своя край, когато Той влязъл в Йерусалим на Цветница и доброволно вървял, стъпка по стъпка, към Разпятието.

Всеки ден от Страстната седмица е велик и свят, и през всеки един от тези дни Църквата възпоменава пътя на Христос към Голгота, от *"Осанна"* до *"Разпни го"*. И до Великден. Той е възможният нравствен път на човечеството.

Велики понеделник

Божият Син влязъл в Йерусалимския храм и го намерил пълен с търговци. Изгонил ги, защото това е дом за молитва, а не тържище. Има ли днес място, което да приемаме за наш храм? Търгуваме ли душите си?

Велики вторник

Христос дал своите последни наставления как да благотворим - не да даваме от излишъка си за милосърдие, а като бедната вдовица - от последния си залък. Разказал за десетте мъдри девици, които били винаги готови да посрещнат Спасителя; напомнил, че трябва *"да бодърствуваме и да не униваме"* и да държим светилниците си запалени. Способни ли сме днес да търсим чудото? Или го подминаваме, неразпознато?

Велика сряда

Тя е третият ден от Страстната седмица.

Множеството около Иисус се топяло, хората, очакващи тук и сега своето спасение, оредявали. Един по един, ентузиазирани обръщали гръб на Иисус, когото не виждали вече като свой Месия. Само една грешница го разпознала като Спасител, дошла при него в дома на Симон Прокажения и от вълнение разляла драгоценен елей върху Господа. С това тя Го помазала за погребение, приживе оплаквала, умивайки нозете Му със сълзите си и отривайки ги с косите си. Иисус рекъл: *"Прощава се много на този, който умее много да обича"*.

В същия ден Синедрионът осъдил на смърт Иисус за предателство към царя на Юдея. За да се изпълни Божията воля, за да бъде видяна жертвата му, Спасителят доброволно приел своята сетна земна участ. Същия ден било извършено предателството. Следовникът на Иисус - Юда отишъл при йерусалимските първенци и договорил своите тридесет сребърника. Дали заради парите го сторил? Няма отговор в Новия завет. Данте нарежда предателите в последния, девети кръг на ада. Може пък Юда да е помислил себе си за оръдие на божественото провидение. Мнозина в историята си го въобразявали и са причинили огромни страдания.

На Велика сряда е нужно да помислим за скромността на нашите деяния на земята, за стремежа да обичаме, дори с грешки - те са простими, щом са от любов. Но няма прошка за предателството. Защото то иде от свободната ни воля, същата онази, с която сме дарени от Създателя, не за злини, а за да обичаме. Човешката душа не струва тридесет сребърника.

Ако се опрем на силата на обичта и молитвата, ще преодолеем Тъмнината в себе си. Защото именно силата на Любовта е Божественото начало, Истината и Възкресението. Да заместим мрака с Любов е посланието на деня Велика сряда.

Народният обичай повелява на този ден да наберем здравец, който да раздадем в петък.

Велики четвъртък

Да си припомним четвъртия ден от Страстната седмица.

На тоя ден Иисус и учениците му отишли да изпълнят обредите на еврейския празник Пасха в дома на един човек от Йерусалим. Преди вечерята Иисус умил краката на всички апостоли, включително на Юда, макар вече да знаел какво ще стане. Всички седнали на масата, Учителят им заведецал да се обичат, да обичат всекиго, дори врага си. Апостолите разделили свещените Чаша и Хляб - това било първото причастие, сливането със Спасителя и неговото дело, чрез глътката вино и залька хляб. Петър, бъдещият основател на Христовата църква, се кълнял, че няма да остави своя Учител дори в смъртта. Но Иисус отвърнал: *"Симоне, до първи петли три пъти ще се отречеш от мене"*. После кротко продължил: *"Един от вас ще ме предаде!"*. Разнесъл се шепот и изплашени възгласи: *"Да не съм аз, Господи?"*. Юда станал стремително и изчезнал в нощната тъма.

"Да се не смущава сърцето ви... - казва Учителят, - нова заповед ви давам – да любите един другото; както Аз Ви възлюбих."

Тихо припявайки пасхалния псалм, учениците напуснали дома под бледата лунна светлина.

Йерусалим спял, но не спели членовете на Синедриона. Архиереите вече били дали тайна заповед на войниците да тръгнат след Юда...

Само трима от учениците последвали Иисус навън, който ги завел в маслинената горичка на Гетсиманската градина. Там Иисус се усамотил в молитва. Учениците му се унесли в дрямка. Като в полусън те чули Неговия глас: *"Ава, Отче! За тебе е всичко възможно; отклони от Мене тая чаша; но да бъде не каквото аз искам, а каквото Ти."*

Това са последните думи, изречени от Иисус преди злощастната петъчна сутрин. В самота той дочакал предателството на Юда.

В православните църкви на Велики четвъртък свещенослужителите изнасят кръста от олтара, което символизира носенето му от Христос към Голгота. По време на Маслосвета, всеки желаещ мирянин бива помазан с елей.

Според народната традиция, великденските яйца се боядисват рано сутринта на Велики четвъртък или през Велика събота. На Велики четвъртък се замесва тестото за великденските хлябове. Те носят различни названия в различни краища на България: *великденски кравай, богова пита, кошара, харман, квасник, яйченик, плетеница или кукла.*

Разпети петък

Потресаващ е денят на Христовото Разпятие. Най-тъжният, в който съпреживяваме Христовите страдания, телесна смърт и полагане в гроба.

Четиринадесетият ден от еврейския месец Нисан бил най-тежкия ден за Божия син.

В Гетсиманската градина Иисус бил посочен от Юда и заловен. Бил разпитван, унижаван, бит. Глумите на войниците се смесвали с кръсърците на озверялата тълпа. Пилат, римският наместник в Юдея, предложил на множеството да избере присърдата над най-невинния на всички времена. Чул само *"Разпни го!"* и си измил ръцете. Поруганието над оня, в когото не разпознали Спасител, продължило по пътя към лобното място - хълма Голгота.

Кръстът на Иисус бил издигнат между кръстовете на двама разбойници. Там разпнали невинния Агнец, изтезаван не заради неговите, а за нашите беззакония, и мъчен за нашите грехове, принесен в жертва заради греховете на цялото човечество.

"Свърши се" - изрекъл от туй високо място Спасителят и издърхнал. Раздрали се небето и земята, слънцето скрило лика си, тъмнина надвиснала над Йерусалим.

После бил свален от малцината близки и погребан сред бездърната майчина мъка.

За всички християни в петък постът е особено строг: Църквата повелява тогава да не се яде, нито нещо да се пие (дори вода). В петък никой не подхваща каквато и да е работа. Народът казва, че на Велики петък и пиле не пее, и гнездо не вие. Всяко дихание страда заедно с Богочовека.

В този ден да мислим за Святата жертва и изкуплението на нашите грехове от Спасителя!

На Велики петък през деня не се служи Света литургия, защото в този ден сам Господ принесъл Себе Си в жертва, а се извършват Царските Часове.

На вечерня в храма се припомня и съпреживяват Христовите страдания, смърт и погребение.

Велика събота

Църквата прославя Велика събота като *"най-благословения седми ден"*. Защото това е денят, когато Словото Божие лежи в гроба като мъртъв Човек, но в същото време спасява света и отваря гробовете. Положен вече в гроба, Духът на Иисус е в ада, за да разкъса оковите му и да отвори отново за нас райските двери. Това ще се случи на другия ден. В Неделята, наречена с най-краткото име - *Великден*.

Възкресение

"Оставям ви, но няма да е задълго. Живейте според напътствията, които ви дадох. Скоро ще се върна и ще въздам според делата ви".

Така рекъл Иисус на своите ученици в нощта срещу Разпети петък. И седнал да размисли за горчивината на отреденото му сред хората, там, в Гетсиманската градина, сред доверчиво заспалите наоколо бъдещи Апостоли. И дочакал буден утринта на петъка, 14-тия ден от месеца Нисан.

Така станало преди близо две хилядолетия. Много вяра и невяра бродят оттогава по грешната земя. Но днес отново е *Великден*, денят на вечното завръщане на Бога, който изстрада и изкупи човешките грехове. Който след кръстните мъки възкръсна и раздаде своята светлина, доброта и всеопрощение на отчаяните души.

Надеждите оживяват, ведно с надигащите се от кафявата земя радостно-зелени стръкчета на цветя и треви, ведно с бухващите овошки, ведно с раждащите се в кошарите животински чеда, ведно със слънцето, запътено вис, с лазура, обливащ небосвода.

Отидоха си зимната сивота, мрачните мисли, неверието, горчивината на Разпятието, стаено във всеки от нас. Погледът ни обгръща небето и пролетните земни красоти, докосва камбанарията на скромната бяла църква. Там меко проблясват медните камбани, лее се напевен звън, оглася домовете и сърцата. Към храма са се запътили людете - вярващи и неверници. Да преминат по стърките на своите деди, да очертаят кръстния знак, да палнат свещица, да оставят пред олтара червеното яйце, символ на Сътворението. Да се вслушат в песнопението, изградено в древна хармония.

И да си тръгнат оттам с ведри лица и помисли, поне днес. Да се върнат по домовете си и да разчупят великденския козунак, да сложат писаните яйца в непохватните малки ръчици.

В малък стар свещник едва наднича догорялата сношна свещ. Тази свещ, този малък остатък ще ни напомня за стъпките ни от храма до вкъщи.

Да изминаваме това неголямо разстояние, отивайки и връщайки се, е като да повторим пътя на нашия Бог на земята. Вярващи или не във Възкресението, ние се надяваме, че няма да бъдем изоставени да се лутаме сами, неутешени. Надяваме се, че нашето скромно същество има своето земно значение и че някой го забелязва. Ако не хората, то може би всемилостивият Бог, който ни познава, мисли за нас и всяка година идва на земята, заедно с възраждащия се живот.

И тази вяра ще съществува дотогава, докато го има човешкият род. Защото хората винаги ще се нуждаят от надеждата, че техният Бог вечно ще се връща при тях, за да им вдъхне нови нравствени сили: да са по-добри, да умеят да обичат и да вярват.

Честито Възкресение Христово!

Честит Великден!

Блока подготви Ира АНТОНОВА